

YATILI BÖLGE ORTAOKULLARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

PROBLEMS ENCOUNTERED IN RESIDENTIAL MIDDLE SCHOOLS AND SOLUTION PROPOSALS

Prof. Dr. Ahmet ÜSTÜN

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Amasya/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-2457-5381

Neşe BOZOĞLU

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Amasya/ Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-3062-5215

Cite As Üstün, A. & Bozoğlu, N. (2021). "Yatılı Bölge Ortaokullarında Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:24; pp:635-642

ÖZET

Kırsal bölgelerde nüfusun azalmasıyla kapanan okullardaki öğrencilerin bir kısmı taşınmalı eğitimle, bir kısmı birleştirilmiş sınıflarda, bir kısmı da yatılı okullarda eğitimlerini devam ettirmektedir. Yatılı bölge ortaokullarındaki öğrenciler, öğretmen ve arkadaşlarıyla yirmi dört saat vakit geçirmektedir. Öğrenciler; öğretmenlerine her an ulaşabilmekte, sorumluluk bilinci kazanmaktadır. Öğrencilere çeşitli eğitim imkânı sunan yatılı bölge ortaokullarında birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu araştırmanın amacı, yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunları derinlemesine incelemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Samsun ili yatılı bölge ortaokullarında görev yapan 7 pansiyondan sorumlu müdür yardımcısı ve 3 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseniyle gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analizle incelenmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler sonucunda yatılı bölge ortaokullarında öğrenciler, personel eksikliği, veliler, nöbetler, fiziki şartlar ile ilgili sorunlar yaşandığı tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yatılı Okul, Sorunlar, Çözüm Önerileri.

ABSTRACT

Some of the students in schools that were closed down due to the decrease in the population in rural areas continue their education in bussed education, some in unified classrooms, and some in boarding schools. Students at regional boarding secondary schools spend twenty-four hours with their teachers and friends. Students; They can reach their teachers at any time and gain a sense of responsibility. Many problems are encountered in boarding secondary schools that offer students a variety of educational opportunities. The purpose of this study is to examine the problems encountered in boarding secondary schools in depth and to offer solutions to these problems. The study group of the research consists of the deputy director responsible for 7 boarding houses and 3 teachers working in Samsun city boarding regional secondary schools in the 2020-2021 academic year. The research was carried out with phenomenology pattern, one of the qualitative research methods. Data were obtained using the semi-structured interview technique. The obtained data were analyzed by descriptive analysis. As a result of the data obtained from the participants, it was determined that there were problems with students, lack of staff parents, seizures, physical facilities in the boarding district secondary schools and solutions were offered.

Keywords: Boarding School, Problems, Solutions.

1. GİRİŞ

Eğitim hakkı, her bireyin kendi yeterliliği doğrultusunda okul öncesinden yükseköğretime kadar eğitimden yararlanabilmesidir (Selvi, 2002). Köyden kente göçlerin yaşanmasıyla köylerdeki nüfus azalmış ve nüfusu azalan bu yerleşim yerlerindeki öğrencilerin eğitim ihtiyacı taşınmalı eğitim, birleştirilmiş sınıf uygulaması, yatılı bölge ortaokullarıyla giderilmeye çalışılmıştır (Öztürk, 2002).

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 1 Mart 1923'te yatılı okullara gereksinim duyulduğunu ifade etmiş ve 1923-1933 yıllarında elverişli şehirlerde, 1933-1938 yıllarında bucak ve ilçe merkezlerinde, 1940 yılından itibaren de merkezi köylerde gündüzlü ve pansiyonlu okullar açılmaya başlamıştır (Dikmen, 1990).

Okulu olmayan ya da okulu kapatılan, birleştirilmiş sınıfları bulunan dördüncü sınıflı tamamlayan ve taşıma kapsamına alınamayan mecburi ilköğretim çağındaki öğrenciler yatılı bölge ortaokullarına yerleştirilir (MEB, 2014). Bu okullarda okuyan öğrenciler yeme, içme gibi olanakların yanında kültürel, sosyal, spor vb. etkinliklerden kesintisiz yararlanabilmektedir (Bostancı, 2005).

Çınkır (2006), YBO'ları diğer okullardan ayıran özellikleri şöyle belirtmiştir:

- ✓ Normal okullarda süre 6-8 saat ile sınırlıyken YBO'larda 24 saat sürmektedir.
- ✓ Öğrenciler istedikleri zaman öğretmenlerine ulaşabilmektedir.
- ✓ Öğrenciler sorumluluklarını öğrenmektedir.

✓ Öğrenciler ödevlerine daha fazla zaman ayırabilmektedir.

“MEB’e Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği”ne göre pansiyon binalarında koltuk, kanepeler, televizyon vb. donanımlarla ev ortamı oluşturulmasına dikkat edilir, öğrencilerin ders çalışabilmeleri için etüt odaları bulunur, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri salon ve odalar düzenlenir, yatakhaneler öğrenci başına en az 4 metrekare düşecek şekilde ayarlanır. “50 öğrenciye kadar 1, 50-100 öğrenciye kadar 2, 100 ve daha fazla öğrenciler için 3 belletici” görevlendirilir. Belletici öğretmenin görevleri İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde şu şekilde belirtilmiştir:

- ✓ Pansiyonlarda kalan öğrencilerin ders saatleri dışında eğitimleri ile ilgilenmek,
- ✓ Öğrencilerin çalışma zaman ve yerlerinde, etütlerde sessizce ders çalışmalarını sağlamak ve gerektiğinde onların çalışma sırasında derslerde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne yardımcı olmak,
- ✓ Öğrencilerin günlük vakit çizelgelerini uygulamak ve gece bekçilerini kontrol ederek gereken direktifleri vermek,
- ✓ Yemekhane ve yatakhanelerde öğrencilerin başında bulunarak vaktinde yatıp kalkmalarını, düzenli bir şekilde yemek yemelerini sağlamak,
- ✓ Çamaşır yıkama ve banyo işlerinin zamanında ve düzenli olarak yapılmasını sağlamak,
- ✓ Etüt aralarında öğrencileri gözetimi altında bulundurmak,
- ✓ Etütlerde yoklama yapmak, yoklama pusulalarını ilgili müdür yardımcısına vermek,
- ✓ Hastalanan öğrencilerin durumunu nöbetçi öğretmen ve idarecilere bildirmek,
- ✓ Pansiyonla ilgili hizmetlerin okul idaresince tespit olunan iç yönerge hükümlerine göre yürütülmesini sağlamak,
- ✓ Pansiyona gelen ve gidenlerin kim olduklarını öğrenip durumları ile ilgilenmek,
- ✓ Pansiyon eşyasının meydana kalmamasına dikkat etmek, ilgililerin haberi olmadan eşyanın okul dışına çıkarılmasını önlemek,
- ✓ Pansiyon nöbet defterine nöbeti ile ilgili hususları yazmak,
- ✓ Gündelik yiyeceklerin tartılarak ambardan tabelaya göre çıkarılmasında, dışarıdan gelen yiyeceklerin muayenesinde hazır bulunmak,
- ✓ Önemli disiplin olaylarında durumu okul idaresine zamanında duyurmak ve kendisine verilen diğer görevleri yapmak.

Yatılı bölge ortaokulları öğrenciler için birçok olanak sunarken aynı zamanda bazı sorunlara da yol açmaktadır. Literatüre bakıldığında yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunlara yönelik birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Çangır (2019), çalışmasında karşılaşılan sorunları fiziki alt yapı, finansman, eğitim öğretim ve öğrenci boyutlarında ele almıştır. Gündüz derse giren, akşamları belleticilik yapan öğretmenlerin verimlerinin düştüğü; okul-veli iş birliğinin yeterli olmadığı bulgularını elde etmiştir.

Tonka (2018), çalışmasında öğrenci niteliklerinden kaynaklı sorunlar olarak kırsal yerlerden gelen öğrencilerle ilçe merkezinden gelen öğrenciler arasında sorunlar yaşandığı, öğrencilerin sürekli etkileşim içinde olmaları nedeniyle birbirlerinden olumsuz davranış edindikleri, parçalanmış aile çocuklarının disiplin sorunlarına neden olduğu; öğretmen niteliklerinden kaynaklı sorunlar olarak öğretmenlerin bazılarının nöbet tutma konusundaki eksiklikleri, yatılı okullardaki öğretmenlerin diğer okullardaki öğretmenlere göre iş yükünün daha fazla olduğu; fiziksel koşullar olarak spor ve sosyal etkinlikler konusunda eksikliklerin olduğu, özel eğitim öğrencileri için yeterli fiziksel imkânın olmadığı, sosyal alanlar konusunda eksiklikler olduğu; okul yönetiminden kaynaklı sorunlar olarak yönetim-öğretmen, yönetim-öğrenci ilişkilerinde eksiklikler olduğu; çevrenin eğitime desteği konusunda çevrenin eğitime desteğinin yetersiz olduğu; yasal zorluklar konusunda nöbetlerle ilgili yönetmeliklerde eksiklikler olduğu; öğrenci sorunları ile ilgili olarak sağlık hizmetleri konusunda eksikliklerin olduğu, öğrencilerin aileleri ile iletişimde eşit imkânlarla sahip olmadığı; güvenlik konusunda sorunların olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Çetin ve Özüdoğru (2014), yaptıkları çalışmada yatılı bölge ortaokullarının fiziki açıdan çok da yeterli olmadığı; YBO yöneticilerinin kadro oluşturmada, sürekliliği sağlamakta ve yetkilerini kullanmakta kısmen sorunlar yaşadığı; personelin hizmet öncesi, hizmet içi eğitimden geçmemeleri ve iş görenlerin niteliksizliği; yöneticilerin bilimsel bilgi eksikliği sorunlarını tespit etmişlerdir.

İnal ve Sadık (2014), çalışmalarında öğretmenlerin genel olarak öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin düşüklüğü, akademik başarısızlık, okul-aile iş birliğinin olmayışı ve yatılı okulun getirdiği ek sorumluluklardan (etüt ve gece nöbetleri) memnun olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Demirel (2013), çalışmasında öğretmenlerin yatılı ilköğretim bölge okulunda yaşadıkları kişisel sorunları olarak özel hayatında da sürekli yatılı okul öğrencileri ile ilgilenme, yatılı okulda çalışmanın zor ve yorucu olması, yatılı okulda çalışmanın olumsuz duygular oluşturması, yatılı okulda çalıştığı için sorunları kendi ailesine yansıttığını düşünme sorunları, öğretmenlerin bazılarının yatılı okulda çalıştığı için kendine daha az zaman ayırma, yatılı okulda çalışmanın getirdiği sorunları etrafına yansıtma, yatılı okul mahrum bir bölgede olduğu için ihtiyaçlarını burada karşılayamama sorunlarını yaşadıklarını tespit etmiştir.

Yılmaz (2012), çalışmasında “ailelerinin sürekli ziyaretlerine geldikleri ve ailesi ile rahatlıkla haberleşme yapabildikleri” maddelerine katılımın yetersiz olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunları derinlemesine incelemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerisi sunabilmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- ✓ Yatılı eğitim nedir?
- ✓ Yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
- ✓ Yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; konusunu insan davranışları oluşturan, tümevarımla sonuca ulaşılan, derinlemesine yapılan araştırmalardır (Arıkan, 2011). Seale (1999); nitel araştırmada gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığını ve nitel araştırmada ele alınan problemin öznel biçimde yorumlandığını ifade etmiştir.

Keşfedici bir özelliğe sahip olan nitel araştırmalar, üzerinde az çalışılmış konuları gün yüzüne çıkarmak için oldukça kullanışlıdır (Neuman, 2012).

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmalarında farkında olduğumuz fakat detaylı bir bilgiye sahip olmadığımız olgular üzerinde durulur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Katılımcıların bireysel deneyimleriyle ilgilenen bu desende önemli olan olguları tanımlamaktır (Akturan ve Esen, 2008).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden homojen örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Homojen örnekleme, belirli niteliklere sahip bireylerin tespit edilerek çalışmada kullanılmasıdır (Ekiz, 2009). Bu bağlamda çalışma grubu 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Samsun ili yatılı bölge ortaokullarında görev yapan 7 pansiyondan sorumlu müdür yardımcısı ve 3 öğretmenden oluşmaktadır. Samsun’da Asarcık YBO, Bafra Akteke YBO, İMKB Şehit Erol Haspulat YBO (Bafra), Gülören Osman Yeniay YBO (Çarşamba), Havza Çakıralan YBO, Makbule Yusuf Ölçer YBO (Havza), Salıpazarı Bereket YBO, Vezirköprü YBO ve Ayvacık Mehmet Âkif YBO olmak üzere toplam 9 tane yatılı bölge ortaokulu vardır. Katılımcı pansiyondan sorumlu müdür yardımcıları P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7; katılımcı öğretmenler ise Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanarak katılımcıların bilgileri gizli tutulmuş ve bulgular bölümünde yorumlanmıştır.

Tablo:1 Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Cinsiyet	f	%	Mesleki Deneyim	f	%	Eğitim Durumu	f	%
Erkek	1	10	1-3 yıl			Lisans	10	100
Kadın	9	90	4-6 yıl	1	10	Yüksek Lisans		
			7-9 yıl	8	80	Doktora		
			10 yıl ve üstü	1	10			
Toplam	10	100	Toplam	10	100	Toplam	10	100

Tablo 1’e bakıldığında katılımcıların %10’u erkek, %90’ı kadındır. Katılımcıların çoğunluğunun kadın olmasında en büyük etkenlerden biri de pansiyonlardan sorumlu müdür yardımcılığı atamalarında kadınlara öncelik verilmesidir. Samsun’daki 9 YBO’dan 7 tanesinde pansiyondan sorumlu müdür yardımcısı kadındır.

Katılımcıların hepsi lisans mezunudur. Katılımcıların 1 tanesinin mesleki deneyimi 4-6 yıl, 1 tanesinin 10 yıl ve üstü, 8 tanesinin ise 7-9 yıldır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada veri toplamak üzere yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde hazırlanan bazı sorular görüşme sırasında katılımcılara göre şekillenebilmektedir (Patton, 2014).

Öncelikle görüşme soruları hazırlanmış ve uzman görüşleri alınarak görüşme sorularının son şekli verilmiştir. Salgın sürecinden dolayı görüşmeler yüz yüze yapılamamıştır. Samsun ilindeki yatılı bölge ortaokullarındaki pansiyondan sorumlu gönüllü 7 müdür yardımcısı ve 3 öğretmenle uygun oldukları bir zamanda telefon aracılığıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler izin alınarak kayıt altına alınmış ve görüşme bittikten sonra aynen yazıya geçirilmiştir. Ortaya çıkan nitel veriler, betimsel analizle incelenmiştir. Betimsel analiz, derinlemesine incelemeye ihtiyaç duyulmayan veriler işlenirken kullanılır ve çerçeve oluşturma, verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

3. BULGULAR

Elde edilen bulgular, araştırma soruları doğrultusunda sırasıyla ele alınmıştır. Araştırmanın ilk sorusu “Yatılı eğitim nedir?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Yatılı Eğitim

Kod	f	%	Örnek Cümle
Fırsat Eşitliği	6	%50	“Okula gidiş geliş sorunu yaşayan dezavantajlı öğrencilerin barınma, yeme, içme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması ve eğitim faaliyetlerinin yürütülmesidir.”(P2)
Aile Özlemi	4	%34	“Yatılı eğitimi ailelerden uzak ama okul sevgisiyle çocukları okula bağlayan bir süreç olarak tanımlayabilirim. Aile eksikliğini hissediyor mu? Evet, hissediyor. Okulla beraber o eksikliği kapattığı; eğitim öğretim sürecinde aktif rol oynadığı bir süreç, bir ortam çocuklar için.”(Ö3)
Ortak Yaşam Alanı	1	%8	“Yatılı eğitim; küçük yaşta değişik bölgelerden gelen çocukların bir arada kaldığı, ortak kuralları olan, ortak bir şekilde yaşamayı öğrendikleri eğitimin adı bence. Küçük yaşta oldukları için tabii ki sıkıntılar baş gösterebiliyor.”(Ö2)
Kültür Aktarımı	1	%8	“Yatılı eğitim, tamamen bir kültürdür yani bir kültür aktarımı vardır. Orada yatılı çocuk gerçekten iyi bir ekiple kalıyorsa ciddi anlamda kasıtlı kültürleniyor, güzel bir ortamı oluyor kesinlikle. Yani ebeveynin yoksunluğu dışında mükemmel bir ortam. Daha çok akran öğrenimi, akran desteği ile yani şu an kendi çalıştığım okul için söylüyorum imkân bazında, öğretmen bazında, idare bazında çok fazla destek, çok fazla sevgi ve şefkat anlamında doyuma ulaştıkları bir yer.”(P1)
Toplam	12	100	

Tablo 2’de de görüldüğü gibi yatılı eğitimi katılımcıların %50’si “fırsat eşitliği”, %34’ü “aile özlemi”, %8’i ortak yaşam alanı, %8’i kültür aktarımı” şeklinde tanımlamıştır.

Araştırmanın ikinci sorusu “Yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yatılı Bölge Ortaokullarında Karşılaşılan Sorunlar

Kod	f	%	Örnek Cümle
Öğrenciler	10	%27	“Uyum problemi. Küçük çocuklarda özellikle aile konusunda bu sorun oluyor, ilgi ve şefkat bekliyorlar. Bayan öğretmen sorumlu olunca anne gibi görüyorlar; sürekli bahanelerle gelip ağlayanlar, bir şey isteyenler...”(P5)
Personel Eksikliği	10	%26	“Güvenlik görevlimiz bahçede var, 17.00’ye kadar duruyor. Biz ilk geldiğimizde güvenliğin akşam kaldığını zannediyorduk. Bu bizim için bir tedirginlik oluşturuyor, bir okulda gece güvenliğin olması gerekiyor. Gündüz zaten kalabalık, güvenliğe çok ihtiyaç yok. Geleni gideni kontrol etmesi için gerekli ama bunun iki katı gereklilik gece başlıyor aslında bu büyük bir eksiklik.” (P2)
Veliler	7	%19	“Velilerimiz ilgisiz, kendilerini geliştirmemiş. Çocuk hasta olmuş; düşmüş, kolunu kırmış, kafasını vurmuş. Hastaneye götürüyoruz. Veliyi arıyorum. Veli, gelemeyeceğini söylüyor.”(P6)
Nöbetler	5	%14	“Benim derslerim çok fazla, 30 saat dersim var. Bunun üzerine haftada iki nöbet de gelirse nöbetin ertesi günü öldüm bittim demek. Mesela doktorlarda ne vardır nöbetin ertesi günü izinlidir ama öğretmenlerde böyle bir şey yok ertesi gün de dersine devam etmek zorunda ama verimli geçmiyor nöbet sonrası özellikle. Mecbur hem derslerimizi verimli geçirmeye çalışıyoruz hem de nöbetimizi tutmaya çalışıyoruz.”(Ö2)
Fiziki Şartlar	5	%14	“Kapalı spor salonumuz yok. Çocukların oynaması için bir parkımız yok. Çok gelişmiş kütüphanemiz yok.” (P6)
Toplam	37	100	

Tablo 3'te görüldüğü gibi katılımcıların %27'si "öğrenciler", %26'sı "personel eksikliği", %19'u veliler, %14'ü nöbetler, %14'ü fiziki şartlar konusunda sorun yaşamaktadır.

Katılımcılar, öğrencilerle ilgili olarak özellikle küçük sınıflardaki öğrencilerin uyum problemi yaşadığını, aile özlemi nedeniyle ağlayıp eve gitmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bir tanesi bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"Aileden uzak oldukları için bir hafta süre içinde sürekli şikâyetler geliyor. Evimi özledim, ailemi özledim gibi. Biz de onlara işte bir anne baba gibi yaklaşılmaya çalışıyoruz. Yani teselli etmeye çalışıyoruz. Köyden geldikleri için genelde yatılı öğrenciler şehirden gelen öğrencilere göre bilişsel seviyeleri yüksek olmadığı için bilişsel açıdan bir sıkıntı yaşıyor öğrenciler. Akademik anlamda da gündüzlü öğrencilerle yarışma anlamında sıkıntı yaşıyorlar. Onlarla aynı seviyeye getirmeye çalışıyoruz."(Ö3)

Bir başka katılımcı da bu görüşü desteklemektedir:

"Öğrenciler yaş grupları nedeniyle ev özlemi çekmekte ve bu yüzden sık sık ailelerini aramak için izin istemektedirler. Bu yaş grubundaki öğrenciler temizlik, kişisel düzen veya arkadaşlık ilişkileriyle ilgili de sıkıntılar yaşayabilmektedir."(P2)

Katılımcılardan P4 de öğrencilerle ilgili olarak öğrencilerin uzak köylerden geldiğini, pazartesi derslere geç kaldıklarını, bölük bölük geldiklerini belirtmiştir. Katılımcılardan P3 öğrencilerin uzak köylerden gelmeleri nedeniyle gelip gitmelerinde sıkıntılar olduğunu; öğrencinin pazartesi gelmediğinde tamamen o haftanın bittiğini, öğrencinin hafta boyunca gelemediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan P7 alt ısılatma probleminin yaşandığını; önceki yıllarda öğrencilerde hırsızlık, yurttan kaçma vb. sorunların olduğunu ama artık bu problemlerin yaşanmadığını söylemiştir.

Nöbetler konusunda pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarını bazı öğretmenlerin nöbet tutmak istememesi, nöbetlerde yeterince hassas davranmamaları konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının biri bu durumu şu sözleriyle dile getirmiştir:

"Öğretmenlerimiz zaman zaman nöbet tarihlerinden memnun olmamakta, bu durum da bazen idareyi zor durumda bırakmaktadır. Bazen kişisel problemler oluyor hocalar arasında. Beni bununla yazma, onunla yazma şeklinde sorun olabiliyor. Ona göre düzenlemeye çalışıyoruz nöbetleri."(P2)

Nöbetler konusunda öğretmenler ise nöbetlerin yorucu geçtiği, nöbetin ertesi günü derslerdeki verimlerinin düştüğünü belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerden biri de bu durumu şu sözleriyle belirtmiştir:

"Ben mesela pazartesi günü ders işledim, pazartesi akşamı nöbetim var. Salı günü çok iyi sınıflarda bile olmayacak şeylere sinirleniyorum. Nöbette zihinsel olarak o kadar yoruluyorum ki o zihinsel yorgunluk sınıfta sinire neden oluyor. Anlamsız şekilde kendimi sinirlenirken buluyorum. Üzüliyorum o yüzden. Nöbet, öğretmen üzerinde de büyük tahribat yapıyor. Huzurlu şekilde uyuyamıyorsun, sürekli yarım uyku."(Ö3)

Personel eksikliği konusunda 9 YBO'nun sadece 1 tanesinde ambar memuru olduğu, hiçbirinde hemşire bulunmadığı, gece bekçisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarını, ambar memurunun olmaması nedeniyle iş yüklerinin arttığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar, velilerle ilgili olarak velilerin çocuklarla ilgilenmediği, çocuklarını okula gönderip bir daha arayıp sormadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan P7 de velilerin öğrencileri getirip bıraktığı, tatilde bile almak istemeyen velilerin olduğunu belirtmiştir.

Fiziki şartlarla ilgili olarak 7 katılımcı, okullarında kapalı spor salonu bulunmadığını belirtmiştir. Katılımcılardan Ö2 "Yemekhane ve konferans salonunun aynı yerde olmasından dolayı bir yandan etkinlik yapılırken diğer taraftan kaşık, çatal sesleri gelmektedir. Konferans salonu ve yemekhane ayrı yerlerde olsaydı çok iyi olurdu." demiştir.

Araştırmanın üçüncü sorusu "Yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Yatılı Bölge Ortaokullarında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Kod	f	%	Örnek Cümle
Velilerin Bilinçlendirilmesi	5	22	“Velileri aydınlatmak amacıyla psikologlardan destek alınarak seminerler verdirilebilir, köyde yaşayan ailelerde bilinçlilik yaygınlaştırılabilir.”(P2)
Personel İhtiyacının Karşlanması	5	22	“Hemşire, güvenlik görevlisi, ambar memuru ve aşçıya ihtiyacımız vardır. Personel ihtiyacımızın karşılanması için atama yapılmalıdır.”(P2)
Boş Vakitlerin Değerlendirilmesi	4	17	“Bir projeksiyon olsa çok maliyetli şeyler değil. Duvara yansıtılacak, bu çocuklara seçme filmler veya yazarlar, profesörler, ressamlar ünlü kişilerin hayatları ile ilgili haftanın belirli günü izletilse. Çocuklar her hafta o günü isteyerek heyecanla beklesin. Geceler düzenlemek çok isterdim; takım oyunları, grup oyunları... Bunlar daha düzenli hâle geldiğinde çocukları oturup organize edip bazen öğretmenlerin de dahil olabileceği oyunlar olabilir, takım oyunları olabilir yurttan biz de onlarla oyun oynuyoruz. Bahçede vakit geçirdiğimiz oluyor gözlemeleme fırsatımız oluyor, birbirlerine karşı hareketlerini görüyoruz. Biz de onlarla güzel vakit geçiriyoruz, çocuklar da öğretmenleri ile güzel vakit geçiriyor. Bu yüzden boş vakti daha verimli geçirebilmelerini çok istiyorum.”(Ö1)
Nöbetlerin Ders Programındaki Boşluklara Göre Ayarlanması	2	9	“Nöbetlerden sonraki günün boş olması öğretmenler açısından yararlı olacaktır.” (Ö1)
Nöbetlerde Öğretmenler Arasında Anlayış	1	5	“Öğretmenlerin birbirlerine karşı hassas olmaları ya da konuşarak bir şekilde anlayışlı olmaları. Anlayışlı oldukları noktada bu nöbet olayı sıkıntı olmaktan öteye geçecektir.”(Ö2)
Nöbet Ücretinin Artırılması	1	5	“Nöbet ücretleri artırılmalıdır.” (P7)
İdarecilerin Deneyimli Olması	1	5	“İdareciler işi iyi bilirse sorunlar kendiliğinden çözülmüş oluyor. Oturtulmuş bir düzen oluyor.”(P3)
Oryantasyon Çalışması	1	5	“Özellikle öğrencilerin uyum problemine yönelik olarak çocuklara okul açılmadan oryantasyon çalışmasıyla yurt gezdirilebilir, neler yapılması gerektiği çocuklara aktarılabilir.”(Ö2)
Yatılı Kalacak Öğrencilerin Sınavla Alınması	1	5	“Sistemin şu şekilde olması gerekiyor: Devlet, sınav yapacak. Hak eden, okuyacak çocuk YBO'ya gelecek.”(P6)
Personelin Eğitimi	1	5	“Sistemin şu şekilde olması gerekiyor: Devlet, sınav yapacak. Hak eden, okuyacak çocuk YBO'ya gelecek.”(P6)
Toplam	22	100	

Tablo 4'te görüldüğü gibi yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunlara yönelik katılımcıların %22'si velilerin bilinçlendirilmesi, %22'si “personel ihtiyacının karşılanması”, %17'si “boş vakitlerin değerlendirilmesi”, %9'u “nöbetlerin ders programlarındaki boşluklara göre ayarlanması”, %5'i “nöbetlerde öğretmenler arasında anlayış”, %5'i “nöbet ücretinin artırılması”, %5'i “idarecilerin deneyimli olması”, %5'i “oryantasyon çalışması”, %5'i “yatılı kalacak öğrencilerin sınavla alınması”, %5' “personelin eğitimi” önerilerinde bulunmuşlardır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yatılı bölge ortaokullarında karşılaşılan sorunları tespit edip bu sorunlara yönelik çözüm önerisi sunabilmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma boyunca araştırma sorularına yanıt aranmış ve elde edilen bulgular betimsel analizle değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda yatılı bölge ortaokullarında öğrenciler, veliler, fiziki şartlar, nöbetler ve personel eksikliği konularında sıkıntılar yaşandığı tespit edilmiştir.

Katılımcılar, öğrencilerle ilgili olarak özellikle küçük sınıflardaki öğrencilerin uyum problemi yaşadığını, aile özlemi nedeniyle ağlayıp eve gitmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar akran dayanışmasıyla olumlu yönde öğrencilerin birbirinden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç Tonka'nın (2018), öğrencilerin sürekli etkileşim içinde olmaları nedeniyle birbirlerinden olumsuz davranış edindikleri bulgusuyla çelişmektedir.

Velilerle ilgili olarak katılımcılar; velilerin çocuklarla ilgilenmediği, çocuklarını okula gönderip bir daha arayıp sormadıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde Çangır (2019) da okul-veli iş birliğinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. İnal ve Sadık (2014) okul-aile iş birliğinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Demirel (2013), veli iş birliğinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Yılmaz (2012), çalışmasında bu çalışmayla paralel olarak “ailelerinin sürekli ziyaretlerine geldikleri ve ailesi ile rahatlıkla haberleşme yapabildikleri” maddelerine katılımın yetersiz olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Köroğlu'nun (2009) çalışmasında da velilerin yeterli katkıyı sağlayamadığı belirtilmiştir.

Personel eksikliği ile ilgili olarak katılımcılar; gece bekçisi, ambar memuru, hemşire ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. Bu da Köroğlu'nun (2009) çalışmasıyla örtüşmektedir.

Nöbetlerle ilgili olarak öğretmenler nöbetlerin yorucu geçtiği, nöbetin ertesi günü derslerdeki verimlerinin düştüğünü belirtmişlerdir. Çangır (2019) da çalışmasında gündüz derse giren, akşamları belleticilik yapan öğretmenlerin verimlerinin düştüğü bulgusunu elde etmiştir. İnal ve Sadık (2014) da yatılı okulun getirdiği ek sorumluluklardan (etüt ve gece nöbetleri) memnun olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Demirel (2013) de aynı şekilde öğretmenlerin yatılı okulda çalışmanın zor ve yorucu olması sonucuna ulaşmıştır.

Fiziki şartlarla ilgili olarak katılımcıların çoğu kapalı spor salonunun olmadığını, öğrencilerin etkinlik yapabileceği çeşitli alanların olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Tonka (2018) da fiziksel koşullar olarak spor ve sosyal alanlar konusunda eksikliklerin olduğu bulgusunu elde etmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle şu öneriler geliştirilmiştir:

- ✓ Öğretmenlerin nöbet günleri öğretmenlere danışılarak kararlaştırılmalı, nöbetin ertesi günü mümkün olduğunca öğretmenlere ders verilmemeye çalışılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin yurt ortamına uyum sağlayabilmeleri için öğrencilere okullar açılmadan yurt gezdirilmeli, öğrencilere işleyiş hakkında bilgi verilmelidir.
- ✓ Öğrencilerin boş zamanları çeşitli etkinliklerle doldurulmalıdır.
- ✓ Geziler düzenlenerek öğrencilerin sosyalleşmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Gece bekçisi, hemşire, ambar memuru vb. personel bütün YBO'larda bulunmalıdır.
- ✓ Velilere çeşitli seminer verilerek velilerin bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Okul-veli ilişkisi en üst düzeye çıkarılmalıdır.
- ✓ Dilek kutuları dikkate alınarak öğrencilerin istekleri doğrultusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Görevli tüm personel belirli eğitimlerden geçmelidir.
- ✓ Nöbet ücretleri artırılmalıdır.
- ✓ Öğrenci sayıları azaltılmalıdır. Bu şekilde öğrencilerle daha yakından ilgilenilebilecektir.
- ✓ Ailelerinden uzak kalan öğrencilere ev ortamı hissettirilmelidir.

KAYNAKÇA

Akturan, U. ve Esen, A. (2008). Fenomenoloji. T. Baş ve U. Akturan (Ed.) içinde, *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Arıkan, R. (2011). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. Ankara: Nobel.

Bostancı, F. (2005). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında toplam kalite yönetimi uygulamasının değerlendirilmesi, Tunceli-Elazığ illerinde araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Çangır, E. (2019). *Yatılı bölge ortaokullarının sorunları ve çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.

Çetin, Ç. ve Özudoğru, H. (2014). Yatılı bölge ortaokullarında yönetim sorunları ve bir araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 49(1), 18-33.

Çınkır, Ş. (2006). *Yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okulları yönetimi modülü*. MEB Temel Eğitime Destek Programı.

- Demirel, N. (2013). Yatılı ilköğretim bölge okullarının sorunları ve çözümlerine ilişkin yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşleri: bir durum çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Dikmen, S. (1990). *Türk milli eğitim sisteminde yatılı ilköğretim bölge okulları uygulaması, sorunları ve fonksiyonel bir yapıya kavuşturulması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: TODAİE-KYUP.
- İnal, U. ve Sadık, F. (2014). *Yatılı ilköğretim bölge okullarının okul yaşam kalitesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43(2), 169-194.
- Koroğlu, M.K. (2009). *Türkiye’de yatılı ilköğretim bölge okullarının sorunlarına ilişkin YBO yöneticileri ve öğretmenlerinin görüş ve önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MEB. (2014). *İlköğretim kurumları yönetmeliği*. 26.7.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmî Gazete.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *Yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okulları yönetici kılavuz kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar I-II. Cilt (5. Basım)*. İstanbul: Yayın Odası.
- Patton M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörleri: M. Bütün, S.B. Demir.)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Selvi, K. (2002). *Uzaktan öğretim ve eğitim hakkı*. Açık ve Uzaktan.
- Tonka, U. (2018). *Yatılı bölge okullarının sorunları ve çözüm önerileri*. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Uysal, İ. (2016). *Pansiyonlu Okullardaki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve başarılarına etkisi*. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Yılmaz, A. (2012). Yatılı İlköğretim Bölge Okulları Sorunlarının Öğrenci Algılarına göre Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 659-679.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.